

Essentia in scientia - Könyvkultúránk kutatása az OSZK-ban

2023/10/11 - 2023/10/21

A Borsa Gedeon születésének 100. évfordulója és a Régi Magyarországi Nyomtatványok 5. kötetének megjelenése alkalmából nyílt tárlat **2023. október 11-étől 20-áig látogatható az Alapítók terében**. Kamarakiállításunkkal Borsa Gedeon Széchenyi-díjas magyar irodalomtörténészre, bibliográfusra emlékezünk, és a gazdag 15-17. századi könyvkultúrát, a régi könyvek őrzőit, vigyázóit, kutatóit, tudós bibliográfusait ünnepeljük.

[1]

Könyvkultúránk kutatása az OSZK-ban

A 100 éve született Borsa Gedeon munkássága
és a Régi Magyarországi Nyomtatványok bibliográfia

A kiállítás az OSZK saját kutatástörténeti hagyományait villantja fel a hazai könyvnyomtatás korai évszázadai vonatkozásában a szélesebb érdeklődő közönség és a szűkebb szakma számára.

A látogatók megtekinthetik az OSZK gyűjteményének néhány régi nyomtatványát, amelyek a bibliográfiai kutatástörténetet, illetve a most megjelenő *Régi Magyarországi Nyomtatványok* retrospektív bibliográfia 5. kötetének időszakához (1671–1685) kapcsolódóan illusztrálják 17. századi könyvkultúránk gazdagságát.

CANTUS CATHOLICI.
Régi, és Uj, DEAK, és MAGYAR
Ajitatos
E G Y - H A Z I
ENEKEK,
E S
LITANIAK.

Mellyekkel a' Keresztyének, Esztendő által
való Templomi Solennitásokban, Processiók-
ban, és egyéb ájtatóságokban szoktak élni:

*Most újonnan, más több szép Enkekkel meg-szaporit-
tattak, és a' Keresztyéneknek Lelki épületekre, és vi-
gasztalásokra ki-bocsáttattak.*

Tellyesfedgyetek-bé Szent Lélekkel, szólván magatok között
Sóltárokkal, és Dicsiretekkel, és lelki Enkekkel énekelvén,
és dicsiretet mondván a' ti sziveitekben az Urnak, ad Ephes.
3. 6. 19.

A. M. D. G. B. V. M. & O. S. S. H.

NAGY-SZOMBATBAN,

Nyomtatott az Academiai Betúkkal,
Anno cló. lóc. Lxxv.

[4]

Joggal nevezhetjük kutatástörténeti kuriózumnak az RMNY Borsa Gedeon munkásságához kötődő,

több mint fél évszázados történetét. Egy olyan „projekt”, amely kiállta az idők próbáját, túlélte politikai rendszereket, több tudósgenerációt „felnevelt” és megtartott.

A kiállítás során mindemellett Borsa Gedeon (1923–2022) hagyatékának néhány személyes emléke, családi fényképe, szakmai díja kalauzolja végig a látogatókat egy különlegesen gazdag és hosszú 20. századi életúton.

Az időszaki kiállítás **2023. október 11-étől 20-áig** látogatható a könyvtár nyitvatartási idejében:

Kedd-szombat 10.00–18.00

Pénztárzárás:

Kedd-csütörtök 17.00

Péntek-szombat 18.00

Helyszín: **OSZK, VI. emelet, Alapítók tere**

(Budavári Palota F épület, 1014 Budapest, Szent György tér 4–5–6.)

*„Még tegnap egyetlenegy ember ismerte alaposan a régi magyar irodalom termékeit: ma hozzászólhat mindaz, a kinek csak kezébe került e mű.
Hálára méltó, jó tanító az, aki egyszerre egy egész országot ajándékoz meg ismereteivel!”*

E sorokat Ballagi Aladár írta 1879-ben Szabó Károly [Régi Magyar Könyvtár](#) [5] címmel megjelent munkáját méltatva. A 19. századi grandiózus, egyszemélyes bibliográfiai vállalkozás könyvészeti eredményeit magába foglaló *Régi Magyar Könyvtár* (RMK) kötetei ma is a kutatók alapvető segédkönyvei. A munka nagyságát és fontosságát jelzi, hogy az RMK-t kiegészítő „adalék irodalom” és a nemzeti retrospektív bibliográfia létrehozásának igénye már 1898-ban megfogalmazódott a Magyar Tudományos Akadémia berkein belül.

Ebből nőtt ki a 20. század közepén immár intézményes keretek között, az Országos Széchényi Könyvtárban létrehozott kutatócsoport, amelynek szellemi atyja, szervezője és vezetője Borsa Gedeon volt. Az ő leleményességét dicséri, hogy megalkotta a *Régi Magyarországi Nyomtatványok* elnevezést, amely még a kommunista ideológiával áthatott kultúrpolitika idején is kiválóan meg tudta ragadni azt a történelmi Magyarország egészét átölelő kulturális és szellemi horizontot, amelyet a nemzeti retrospektív bibliográfia kutatni, feltárni, rendszerezni és – tudománytörténeti repertórium jellegénél fogva – hangsúlyosan láttatni akart.

[6]

[7]

Borsa Gedeon egész életében régi könyveink megmentésén dolgozott. Tette ezt először akkor, amikor a második világháborút követően az egyházi könyvtárak régi könyveinek összeírásán, állományba vételén fáradozott, és szenvedélyesen felkutatta, kereste, megmentette az enyészettől mindazt, amit csak a vészterhes történelmi időkben lehetett. S tette ezt akkor is, amikor éppen politikai mellőzöttsége miatt (!) lehetőséget kapott arra, hogy a saját maga által választott és vállalt feladatot teljesítse, azaz a teljesség igényével összegyűjtse a bel- és külföldi közgyűjteményekben őrzött magyar nyelvű és a történelmi Magyarország területén 1800 előtt nyomtatott dokumentumok adatait, és a korszerű tudományosság igényeinek megfelelően feldolgozza és publikálja őket. Így vált lehetségessé, hogy régi könyveinket, nyomtatványainkat ne csak fizikai valójukban, hanem könyv-, irodalom- és művelődéstörténeti teljességükben tárja elénk, s a [Régi Magyarországi Nyomtatványok retrospektív bibliográfiájának kötetei](#) [8] által biztosítsa a lehetőséget további tudományos kutatások elvégzéséhez.

Fáradhatatlan munkabírása élete végéig megmaradt, szenvedélye a régi könyvek iránt Szabó Károly nagyságához emeli őt. Tanítványai, utódai, a megkezdett munka folytatói az ő nyomdokain járnak, s örömmel nyújtják át Borsa Gedeon századik születésnapján az *RMNY* most megjelenő, 5. kötetét. A kutatás folytatásával válhat majd teljessé a [Hess András Budai krónikájával](#) [9] 1473-ban elkezdett magyarországi könyvnyomtatás bemutatása 1700-ig.

Kiállításunk, kapcsolódva a magyarországi könyvnyomtatás 550. évfordulójához, **a magyarországi nyomtatott könyv megszületését, a gazdag 15-17. századi könyvkultúrát és e régi könyveink őrzőit, vigyázóit, kutatóit, tudós bibliográfusait is ünnepli.**

A kiállítás kurátora: Garadnai Erika

Szöveg: Garadnai Erika, Perger Péter

Grafika: Kóbor Szilvia

A kiállítás létrejöttét a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Hivatal támogatta.

[10]

[11]

[12]

[13]

[14]

A Régi Magyarországi Nyomtatványok 5. kötete várhatóan 2023. október 24-től megvásárolható az OSZK könyvesboltjában, illetve megrendelhető a kiadvanytar@oszk.hu [15] e-mail címen.

RÉGI

MAGYARORSZÁGI NYOMTATVÁNYOK 1671–1685

[16]**Kapcsolódó tartmaink:**

[Essentia in scientia - tudományos konferencia](#) [17]

[Borsa Gedeon Széchenyi-díjas!](#) [18]

[Elhunyt Borsa Gedeon \(1923-2022\)](#) [19]

[Borsa Gedeon a Régi Magyarországi Nyomtatványokról, a retrospektív magyar nemzeti bibliográfiáról](#) [20]

[Perger Péter, a Régi Magyarországi Nyomtatványok V. kötetének egyik szerkesztője az V. kötetéről](#) [21]

Régi magyarországi nyomtatványok a Magyar Elektronikus Könyvtárban: [1. kötet](#), [22] [2. kötet](#), [23] [4. kötet](#) [24]

2023/10/10 - 14:02

Forrás webcím: <https://oszk.hu/kiallitasok/essentia-scientia-konyvkulturank-kutatasa-az-oszk-ban>

Hivatkozások:

- [1] https://oszk.hu/sites/default/files/ldoszaki-kiallitas_Essentia-in-scientia_231011-20_08.jpg
- [2] https://oszk.hu/sites/default/files/Borsa100-kamarakiallitas_RMK%20I%201183a.jpg
- [3] https://oszk.hu/sites/default/files/Borsa100-kamarakiallitas_RMK%20I%201187.jpg
- [4] https://oszk.hu/sites/default/files/Borsa100-kamarakiallitas_RMK%20II%201530.jpg
- [5] <https://nektar.oszk.hu/hu/manifestation/2694532>
- [6] https://oszk.hu/sites/default/files/Borsa100_kamarakiallitas_BorsaGedeon-otthona-kertjeben_hu_b1_bg_36_004_00001_teljes.jpg
- [7] https://oszk.hu/sites/default/files/Borsa100_kamarakiallitas_Hervay-Ferenc_Borsa-Gedeon_Holl-Bela_hu_b1_bg_38_004_00001_teljes.jpg
- [8] <https://nektar.oszk.hu/hu/manifestation/447180>
- [9] <https://chronica.oszk.hu/a-kronikarol/>
- [10] https://oszk.hu/sites/default/files/ldoszaki-kiallitas_Essentia-in-scientia_231011-20_02.jpg
- [11] https://oszk.hu/sites/default/files/ldoszaki-kiallitas_Essentia-in-scientia_231011-20_09.jpg
- [12] https://oszk.hu/sites/default/files/ldoszaki-kiallitas_Essentia-in-scientia_231011-20_03.jpg
- [13] https://oszk.hu/sites/default/files/ldoszaki-kiallitas_Essentia-in-scientia_231011-20_06.jpg
- [14] https://oszk.hu/sites/default/files/ldoszaki-kiallitas_Essentia-in-scientia_231011-20_05.jpg
- [15] <http://kiadvanytar@oszk.hu>
- [16] https://oszk.hu/sites/default/files/BORSA-100_231011_RMNY-5.jpg
- [17] <https://oszk.hu/rendezvenyek/essentia-scientia>
- [18] <https://www.oszk.hu/hirek/borsa-gedeon-szechenyi-dijas>
- [19] <https://www.oszk.hu/hirek/elhunyt-borsa-gedeon-1923%E2%80%932022>
- [20] https://www.youtube.com/watch?v=2XJHM_e91nI
- [21] https://www.youtube.com/watch?v=gRw9hYCH_CA
- [22] <https://mek.oszk.hu/23700/23720/>
- [23] <https://mek.oszk.hu/23700/23721/>
- [24] <https://mek.oszk.hu/11900/11979/>
- [25] <https://oszk.hu/category/foszotar-es-pozicionalo/kiallitas-archivum-2016>